

A life story

Цардыл радзырд

Рассказ о жизни

Barish Ballaev, Dargavs village

Бариш Баллаев, с. Даргавс

1.1 **Æз райгуырдтæн** **иу мин фараст сæдæ æртын æхсæзæм**
æз рай- гуырд -тæн иу мин фараст сæдæ æртын æхсæз -æм
I PV be.born PST.INTR.1SG one thousand nine hundred thirty six ORD
азы цыппар ... цыппæрæм апрелы , Дæргъæвсы схъомыл
аз -ы цыппар цыппæр -æм апрел -ы Дæргъæвс -ы с- хъомыл
year INESS four four ORD April GEN Dargavs INESS PV grown-up
дæн , йам хæсты фæстæ скъола ... хæсты фæстæ
дæн йам хæст -ы фæстæ скъола хæст -ы фæстæ
be.PRS.1SG DemProx.IN war GEN after school war GEN after
дзы скъола нæ уыди ам , æмæ скъола
=дзы скъола нæ уыд -и ам æмæ скъола
=3SG.ENCL.INESS school NEG be PST.INTR.3SG DemProx.IN and school
райдыдта сорок четвертый азы , иу мин фараст сæдæ
ра- йдыд -т -а сорок четвертый аз -ы иу мин фараст сæдæ
PV begin TR PST.TR.3SG year INESS one thousand nine hundred

цыппур цыппæрæм азы
цыппур цыппæр -æм аз -ы
forty four ORD year INESS

I was born on 4th of April 1934 in Dargavs, and I grew up here, after the war school... After the war there was no school, and the school began in 44, in 1944.

1.2 **Ам каст фæдæн**
ам каст фæ- дæн
DemProx.IN studies PV be.PRS.1SG

Here I finished studies.

1.3 **Авд къласы йедтæмæ нæ уыди уæд скъолаты**
авд кълас -ы йедтæмæ нæ уыд -и уæд скъола -т -ы
seven class GEN besides NEG be PST.INTR.3SG then school PL INESS
хæххон скъолаты , æмæ аст авд къласы фæстæ Чермены
хæххон скъола -т -ы æмæ аст авд кълас -ы фæстæ Чермен -ы
mountain school PL INESS and eight seven class GEN after Chermen GEN
хъæумæ ацыдыстæм ахуыргæнынмæ , уым иу мин
хъæу -мæ а- цыд -ыстæм ахуыр гæн -ын -мæ уым иу мин
village ALL PV go PST.INTR.1PL study do INF ALL DemDist.IN one thousand
фараст сæдæ фæндзай цыппæрæм азы каст фестæм дæсæм кълас
фараст сæдæ фæндзай цыппæр -æм аз -ы каст фе- стæм дæс -æм кълас
nine hundred fifty four ORD year INESS studies PV be.1PL ten ORD class
, стæй нæ уæд аримæ акодтой флотмæ ,
стæй =нæ уæд арми -мæ а- код -т -ой флот -мæ
then =1PL.ENCL.GEN then army ALL PV do TR PST.TR.3PL navy ALL

Балтикамæ

Балтика -мæ

Baltic ALL

There were only seven grades in schools back then, in the mountain schools, and after the 7th and 8th grades we have gone to the village of Chermen to study there, in 1954 we finished the 10th grade, and then we were taken to the army, to the Baltic fleet.

1.4 **Моряк уым уæд служить кодтон цыппæр азы , ну**
морьяк уым уæд служить код -т -он цыппæр аз -ы ну
sailor DemDist.IN then serve do TR PST.TR.1SG four year GEN

гæды ныхас дæр дзы бафтауын хъæуы
гæды ныхас =дæр =дзы ба- фтау -ын хъæу -ы
cat word =PTCL =3SG.ENCL.INESS PV add INF be.necessary PRS.3SG

I served there as a sailor for 4 years. Well, I have to add some lies too [jokingly].

1.5 **О ... бирæ бинонтæ уыдыстæм ам**
о бирæ бинон -т -æ уыд -ыстæм ам
yes a.lot.of family PL NOM be PST.INTR.1PL DemProx.IN

Yes... we had a large family.

1.6 **Цыппар лæппуйы æмæ цыппар æфсымæры нæ мадæн , гьер**
цыппар лæппу -йы æмæ цыппар æфсымæр -ы нæ= мад -æн гьер
four boy GEN and four brother GEN POSS.1PL= mother DAT now

ма стæм нæ мадæн æмæ нæ фыдæн , гьер ма
=ма стæм нæ= мад -æн æмæ нæ= фыд -æн гьер =ма
=yet be.1PL POSS.1PL= mother DAT and POSS.1PL= father DAT now =yet

стæм æртæ фсымæры æмæ æртæ хойы
стæм æртæ фсымæр -ы æмæ æртæ хо -йы
be.1PL three brother GEN and three sister GEN

Exact translation uncertain.

Four boys and four brothers of our mother, our mother and our father had us three brothers and three sisters.

2.1 **Уæд уый фæстæ армийæ ссыдтæн , скьола**
уæд уый фæстæ арми -йæ ссыд -тæн скьола
then DemDist.GEN after army ABL climb.up PST.INTR.1SG school

механизацимæ бацыдтæн
механизаци -мæ ба- цыд -тæн
ALL PV go PST.INTR.1SG

Then, after the army, I went to a mechanization school.

2.2 Тракторист комбайнёр слесарь

тракторист комбайнёр слесарь
mechanic

I was a tractor driver, a combiner, a mechanic.

2.3 **Уырдыгæй ма акодтой Забайкальмæ Хрущёв**
уырдыгæй =мæ а- код -т -ой Забайкалье -мæ Хрущёв
from.there =1SG.ENCL.GEN PV do TR PST.TR.3PL Baikal.region ALL

рæстæджы целинамæ
рæстæдж -ы целина -мæ
time INESS virgin.lands ALL

From there they took me to the Baikal region, during the time of Khrushchev, to the virgin lands.

2.4 **Уым фæстæм 60 — 61 азмæ уый фæстæ**
уым фæ- стæм аз -мæ уый фæстæ
DemDist.IN PV be.1PL year ALL DemDist.GEN after

ССЫДТÆН

ССЫД -тæн

climb.up PST.INTR.1SG

There we had worked until 1960-61, then I returned.

2.5 **Æмæ Джимарайы геолого-разведочный партий уыдис** ,
æмæ Джимара -йы геолого-разведочный партий уыд -ис
and Dzhimara INESS natural.resources.exploring party be PST.INTR.3SG

паисковый агуырджой цинк , зды , ну сызгъæрин дæр
паисковый агуырджой -т -ой цинк зды ну сызгъæрин =дæр
look.for TR PST.TR.3PL zinc lead gold =PTCL

дзы уыди , æфсæйнаг æмæ афтæмæй цард
=дзы уыд -и æфсæйнаг æмæ афтæмæй цард
=3SG.ENCL.INESS be PST.INTR.3SG iron and so life

райдыдта

ра- йдыд -т -а

PV begin TR PST.TR.3SG

In Jimara too there was a group of natural resources explorers, they were searching for zinc, lead, well, there was also gold there, iron, and so life began.

2.6 **Мин фараст сæдæ æхсай фыццагæм азы ус**
мин фараст сæдæ æхсай фыццаг -æм аз -ы ус
thousand nine hundred sixty first ORD year INESS woman

ракуырджон , мæ фыццаг ус , дыууæ азы æмæ æрдæг
ра- куырджон -т -он мæ фыццаг ус дыууæ аз -ы æмæ æрдæг
PV ask TR PST.TR.1SG and first woman two year GEN and half

фæцардтæн йемæ , æмæ алыгъди
фæ- цард -тæн йемæ æмæ а- лыгъд -и
PV live PST.INTR.1SG 3SG.COMIT and PV run PST.INTR.3SG

In 1961 I married, this was my first wife, I lived with her 2.5 years, and then she ran away [from me].

2.7 **Стæй та æртыккаг ... дыккаг æрхастон , æмæ афтæмæй дæс**
стæй =та æртыккаг дыккаг æр- хаст -он æмæ афтæмæй дæс
then =CONTR third second PV carry PST.TR.1SG and so ten

усы ракуырджон фæд фæдыл
ус -ы ра- куырджон -т -он фæд фæд -ыл
woman GEN PV ask TR PST.TR.1SG track track SUPER

Then I married the third.. the second time, and so I had ten wives one after another.

2.8 **Дыууæ чызг æмæ мын лæппу ис**
дыууæ чызг -ы æмæ =мын лæппу ис
two girl GEN and =1SG.ENCL.DAT boy EXST

I have two daughters and a son.

2.9 **Чызг , хистæр чызг ахуыргæнагæй кусы Джызæлы**
чызг хистæр чызг ахуыр гæн -æг -æй кус -ы Джызæл -ы
girl elder girl study do PTCP.PRS ABL work PRS.3SG Gizel INESS

средни скъола второй скъолайы
средни скъола второй скъола -йы
school school INESS

The daughter, the elder daughter, works as a teacher in the 2nd Gizel secondary school.

2.10 **Кæстæр чызг авиакассæйы кассирæй кусы горæты**
кæстæр чызг авиакассæ -йы кассир -æй кус -ы горæт -ы
younger girl airplane.ticket.office GEN cashier ABL work PRS.3SG town INESS

The junior daughter works as cashier at an airplane ticket office in the city.

2.11 **Лæппу инженер у** , **ГМИ фæци** **каст** , **электронный**
 лæппу инженер у ГМИ фæци каст электронный
 boy engineer be.PRS.3SG ??? PV+be.PRS.3SG studies

факультеты

факультет -ы

faculty INESS

My son is an engineer, he has finished the electronic faculty of GMI.

2.12 **Уымæн ис лæппу мæ чызг** .
 уым -æн ис лæппу мæ чызг
 DemDist DAT EXST boy and girl

He has a son and a daughter.

2.13 **Лæппу иуæндæсæм къласы ахуыр кæны** , **чызг дыккаг**
 лæппу иуæндæс -æм кълас -ы ахуыр кæн -ы чызг дыккаг
 boy eleven ORD class INESS study do PRS.3SG girl second

курсый экономический

курс -йы экономически -йы

year INESS INESS

The son is studying in the 11th grade, the daughter on the second year of the Faculty of Economics.

2.14 **Чызгæн дæр** , **мойгонд чи уы** **Джызæлмæ** ,
 чызг -æн =дæр мойгонд чи уыд -*0 Джызæл -мæ
 girl DAT =PTCL married who be PST.INTR.3SG Gizel ALL

уымæн ис чызг , **æмæ университеты ахуыр кæны** **английский**
 уым -æн ис чызг æмæ университет -ы ахуыр кæн -ы английский
 DemDist DAT EXST girl and university INESS study do PRS.3SG english

языкыл , **лæппу девятыйты**

язык -ыл лæппу девятый -т -ы

SUPER boy ninth PL INESS

The daughter, the one who is married in Gizel, has a daughter, she is studying in the university, she is studying English, the son [of the daughter] is in the 9th grade.

2.15 **Кæстæр чызгæн лæппу ис** , **æмæ ГМИйы ахуыр кæны** ,
 кæстæр чызг -æн лæппу ис æмæ ГМИ -йы ахуыр кæн -ы
 younger girl DAT boy EXST and ??? INESS study do PRS.3SG

АЦУ , **зоньы АЦУ** ?

АЦУ зон -ыс АЦУ

??? know PRS.2SG ???

The junior daughter has a son, he is studying at GMI, on [the faculty of?] ASU, do you know ASU?

2.16 **Программист уыцы факультет** .

программист уыцы факультет

programmer that faculty

That's the programmers' faculty.

2.17 **Уый дын** **мæ историтæ** .
 уый =дын мæ= истори -т -æ
 DemDist.NOM =2SG.ENCL.DAT POSS.1SG= story PL NOM

Here are my stories for you.

2.18 **Тухæн кæнæм** **Дæргъæвсы** .
 тухæн кæн -æм Дæргъæвс -ы
 torment do PRS.1PL Dargavs INESS

We struggle in Dargavs.

2.19 **Гъер мын ус нӕй** .
 гъер =мын ус нӕй
 now =1SG.ENCL.DAT woman EXST.NEG

I don't have a wife now.

2.20 **Æмæ ам хъæуы ничи йæ лӕг кӕй**
 æмæ ам хъæу -ы ничи =йæ лӕг кӕй
 and DemProx.IN village INESS nobody =3SG.ENCL.GEN man who.GEN

ракура , **ахæм стæнæг сты** .
 ра- кур -а ахæм с- тæнæг сты
 PV ask SBJV.3SG such PV rare be.PRS.3PL

And here in the village there is not a signal one whom you could marry, [the population/women] "have become rare".

2.21 **Дард цæуын , усгур цæуын , цæуын уæд дард хъæуы** .
 дард цæу -ын усгур цæу -ын цæу -ын уæд дард хъæу -ы
 distant go INF bride-seeker go INF go INF then distant village INESS

A bridegroom has to go far to find a bride...

2.22 **Мæ хæдзар кӕй бар ныуадзон , ардæм та**
 мæ= хæдзар кӕй бар ны- уадз -он ардæм =та
 POSS.1SG= house who.GEN permission PV let.go SBJV.1SG here =CONTR

мæм ничи цæуы .
 =мæм ничи цæу -ы
 =1SG.ENCL.ALL nobody go PRS.3SG

You have to go far for a bride... and whom would I leave my house for, no one comes here to me.